

בית המשפט: בהליך גילוי מרצון, סביר לגבות מס גם על כסף מלפני 30 שנה

בית המשפט המחוזי דחה בקשה לתביעה ייצוגית נגד רשות המסים – שאותה הגיש בכיר לשעבר ברשות ■ השופט שמואל בורנשטיין קבע: בנסיבות של הליך גילוי מרצון, סביר לדרוש תשלום מס של 10%-15% גם על שנות מס שבדרך כלל חלה עליהן התיישנות

11:29 17.07.2019 מאת: אבי וקסמן

בית המשפט המחוזי מרכז בלוד החליט לדחות תביעה ייצוגית שבה נטען כי רשות המסים אינה פועלת כדין כשבמסגרת הליכי גילוי מרצון, היא גובה לעתים גם מס בשיעור 10%-15% בגין שנות מס שחלה עליהן התיישנות. את הבקשה לאישור התביעה הייצוגית הגיש ר"ח אבנר נוקראי - שהיה עד 2007 מנהל מחלקת חקירות מס הכנסה ברשות המסים. הוא טען כי לרשות המסים אין סמכות בדין לגבות מס בגין שנים הקודמות לעשר השנים שלפני מועד הגשת הבקשה לגילוי מרצון. גילוי מרצון הוא הליך שבו אדם חושף לראשונה בפני רשויות המס הכנסות לא מדווחות, משלם מס מסוים, ומקבל בתמורה לכך חסינות מהליך פלילי. השופט שמואל בורנשטיין דן בבקשה, ונתן השבוע את פסק דינו. השופט מציין בו כי רשות המסים לא חלקה על כך שבאופן רגיל, בכל הנוגע לנישומים שהגישו לה דו"חות, היא אינה יכולה לגבות מס הכנסה בגין שנות מס שהתיישנו, כלומר בחלוף עשר שנים או יותר. עם זאת, לפי פסק הדין, הרשות טענה כי "הדבר אינו תקף בהליכי גילוי מרצון, שבמסגרתם היא גובה מס בשיעור של 10% או 15% בגין התקופה שהתיישנה על כספי הקרן המצויים בחשבונות בנק ובחשבונות אחרים של הנישום ואשר לא דווחו, וזאת אף מעל עשר שנים שקדמו להליך הגילוי, אלא אם הוכיח הנישום שכספים אלה מקורם בהכנסה שאינה חייבת במס".

"אתחול של ההתיישנות"

רשות המסים, שיוצגה על ידי עו"ד שירה ויזל גלצור מהמחלקה הפיסקלית בפרקליטות מחוז תל אביב (אזרחי), טענה כי הליך הגילוי מרצון הוא הליך הסכמי שנעשה ביוזמת הנישום, ושהוא נכנס אליו בעיניים פקוחות, תוך שהוא יודע כמה מס ישלם. לפי פסק הדין, הרשות גרסה כי "הסכמת הנישומים, שבצדה הטבה חריגה ומשמעותית של חסינות מפני העמדה לדין פלילי, יש בה כדי להכשיר את גביית המס. בנוסף, יש בהודיה בקיום הכנסות שהועלמו ולא שולם בגין מס משום 'אתחול' של תקופת ההתיישנות". הרשות אף טענה כי שיעור המס שהיא גובה על שנות מס שהתיישנו הם נמוכים יחסית, נוכח התחשבותה בקושי להשיג מסמכים מאותן שנים. לפי עמדת הרשות, בפניית הנישום אליה בבקשה לערוך גילוי מרצון יש לראות משום הגשה של דו"ח מס מתקן בהסכמה. הרשות הוסיפה וטענה כי מרוץ ההתיישנות לפי פקודת מס הכנסה חל רק על מי שהגיש דו"ח, ולא על מי שלא הגיש דו"ח. לפי השופט בורנשטיין, "אין חולק כי מקום שבו מדובר במי שהעלים הכנסות שהופקו לפני יותר מעשר שנים, לא ניתן להגיש כנגדו כתב אישום. עם זאת, מאכן ועד למסקנה כי אף לא ניתן לגבות ממנו את המס בגין הכנסות שהופקו באותה תקופה מוקדמת, או כי לא ניתן לגבות ממנו את המס במסגרת הליך של גילוי מרצון - הדרך עוד ארוכה".

לפי פסק הדין, פנייתו של אדם לרשות המסים בהליך לגילוי מרצון "לא נעשית אך ורק לשם שמים ובשל רצונו של הנישום לכפר על אשמו ולשלם את המס בגין הכנסות אלה. הנישום מצפה לקבל תמורה ניכרת בשל כך שחשף מיוזמתו את העובדה כי העלים מס". לדברי השופט, בבסיסו של הליך הגילוי מרצון עומד "איזון עדין" בין האינטרס של הנישום, "לבין האינטרס הציבורי בהכללתו של הנישום במעגל משלמי המיסים. למותר לומר כי מדובר בהליך חריג, שמעורר שאלות לא פשוטות, לרבות במישור הערכי והחברתי, אך לא כאן המקום לדון בהן".

עסקת חבילה

על פי פסק הדין, בנסיבות של הליך גילוי מרצון, דרישתה של רשות המסים להטיל מס על הכנסות שנוצרו לפני יותר מעשר שנים "נופלת במתחם הסבירות, ואין מקום להתערבות בית המשפט. כך במיוחד כאשר מתוך הראיות שבפניי עלה כי מתקיים הליך של משא ומתן בין המייצג ובין פקיד השומה עובר לחתימת ההסכם וכאשר שיעור המס שמטיל פקיד השומה על הכנסות שמקורם לפני למעלה מעשור הוא שיעור מתון המביא בחשבון את הקושי להוכיח את מקור הכספים ואת הרכבם".

השופט בורנשטיין קבע כי "נסיבות של הליך מסוג גילוי מרצון, הכולל 'עסקת חבילה', שבה הנישום חושף את העובדה שהעלים הכנסות ומסכים לשלם את המס בגין הכנסות אלה, ובתנאי כי יזכה להטבה - שהיא ללא ספק הטבה מפליגה - בדמות חסינות מפני העמדה לדין פלילי - מהוות נסיבות המצדיקות להאריך את תקופת ההתיישנות ולסטות מעקרון סופיות השומה לטובת עקרונות חשובים לא פחות, כמו עקרון מס אמת והעיקרון שלפיו חוטא לא ייצא נשכר".

השופט אף ציין כי התוצאה שאליה מבקש להגיע מגיש הבקשה, שלפיה ייתכן שינוי או ביטול של הסכמי הגילוי מרצון, אינה בהכרח לטובתם של מי שחתמו על הסכמי גילוי מרצון – וקיבלו מזכותם חסינות מהעמדה לדין פלילי. לבסוף, פסק השופט כי מגיש הבקשה כלל אינו בעל עילת תביעה אישית – היות שנוקראי עצמו לא חתם על הסכם גילוי מרצון עם רשות המסים, ונראה כי לא הצליח למצוא אדם אחר בעל עילת תביעה אישית שיגיש את הבקשה לתביעה ייצוגית במקומו. נוקראי חויב בהוצאות בסך 30 אלף שקל. לדברי עו"ד דורון אלמקייס ממושרד עו"ד יאיר בנימיני, לשעבר איש רשות המסים, "בפסק הדין, מביע השופט בורנשטיין את עמדתו לגבי התיישנות הליכים אזרחיים בדיני המס, ומחדש כי דיני ההתיישנות לא יחולו במקרים שבהם נישום לא הגיש דו"חות כלל, או הגיש דו"חות ולא כלל בהם הכנסה מהותית. הליך הגילוי מרצון מסתיים בתום 2019, וזוהי הזדמנות להסדרת הכנסות שטרם דווחו".